

ETELÄ-POHJANMAAN MAAKUNTAOHJELMA 2022-2025

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Sisällys

1. Maakuntaohjelman lähtökohdat.....	3
2. Maakuntaohjelman tarkoitus ja sisältö	4
3. Maakuntaohjelman valmisteluprosessi.....	7
4. Vaikutusten arviointi ja ympäristöselostus	11
5. Viestintä ja vuorovaikutus	13

1. Maakuntaohjelman lähtökohdat

Tässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) kuvataan Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman 2050 ja maakuntaohjelman 2022-2025 sekä älykkään erikoistumisen strategian 2021-2027 valmisteluprosessi ja kerrotaan, kuinka valmisteluprosessiin ja ohjelman sisältöön voi vaikuttaa sekä miten ohjelman vaikutuksia arvioidaan. Valmisteluprosessista tiedotetaan avoimesti ja kansalaisia pyritään osallistamaan valmistelutyöhön eri tavoin.

Laatimisvastuu

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaan maakunnan liiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu. Maakunnan suunnitteluun kuuluvat **maakuntasuunnitelma**, alueiden käyttöä ohjaava maakuntakaava ja alueellinen kehittämisohjelma. Pitkän aikavälin maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys ja se ohjaa maakuntakaavan ja keskipitkän aikavälin maakuntaohjelman laadintaa.

Voimassa olevan, aluekehittämistä ohjaavan lainsäädännön mukaan maakunnan liitto laatii myös maakuntasuunnitelmaan perustuvan määräaikaisen **maakuntaohjelman**. Se sisältää maakunnan mahdollisuuksiin, tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, maakunnan kehittämisen kannalta keskeisimmät hankkeet ja muut olennaiset toimenpiteet sekä suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi (laki alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista 7/2014). Työ- ja elinkeinoministeriön alustavan ohjeistuksen mukaan uusi maakuntaohjelma koskee vuosia 2022–2025. TEM suosittelee, että ohjelma hyväksytään jo vuoden 2021 viimeisessä maakuntavaltuustossa.

Maakunnan liitot vastaavat strategisen suunnittelun osana myös aluetasolla **älykkään erikoistumisen strategiasta**, joka ohjaa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa. Mikäli älykkään erikoistumisen strategia laaditaan osaksi maakuntaohjelmaa, on älykkään erikoistumisen alueellinen strategia, sen toimintamalli ja mahdollistavan edellytyksen kriteerien täyttymisen kuvaus laadittava omaksi tunnistettavaksi osioksi maakuntaohjelmaan.

Näin ollen maakuntien liitot organisoivat ohjelmien laatimisen alueellaan. Siihen osallistuvat alueen kunnat, valtion alueviranomaiset, elinkeinoelämä, kehittämis-, koulutus- ja tutkimusorganisaatiot sekä muut alueiden kehittämiseen osallistuvat yhteisöt ja järjestöt.

Alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ja hankkeiden rahoittamista koskevaa lainsäädäntöä ollaan parhaillaan uudistamassa. Uusi aluekehittämistä koskeva lainsäädäntö on tarkoitus saada voimaan 1.1.2021.

Lakiluonnoksessa (7 §) laatimisvastuusta todetaan seuraavaa: Maakuntien liitot edistävät alueensa kehittämistä laatimalla maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategian ja siihen perustuvan maakuntaohjelman. Maakunnan suunnittelusta vastaa maakunnan liitto yhteistyössä kuntien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muun valtion aluehallinnon sekä muiden aluekehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Nyt laadittavaa maakuntaohjelmaa tullaan pohjustamaan uudistetulla maakuntasuunnitelmalla (pitkän aikavälin kehittämisen strategia), jonka aikajänne ulottuu vuoteen 2050. Se sisältää Etelä-Pohjanmaan pitkän tähtäimen skenaario- ja tavoitetarkastelun.

2. Maakuntaohjelman tarkoitus ja sisältö

Maakuntaohjelma on maakunnan kehittämistahdon ilmaus. Sen tavoitteena on vahvistaa maakunnan toimijoiden yhteistä kehittämisenäkemyksiä ja suunnata kehittämisresursseja strategiaan kohteisiin. Maakuntaohjelma on pohjana valtionhallinnon eri ministeriöiden kanssa käytävillä aluekehittämisen keskusteluilla.

Maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet ja maakuntaa koskevat muut ohjelmat. Maakuntaohjelma laaditaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla siten, että varmistetaan sen vaikuttavuus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja tarvittavien osin aluehallintovirastojen strategiseen suunnitteluun ja ohjaukseen.

Alueiden kehittämisen yleiset tavoitteet perustuvat lakiin alueiden kehittämisestä ja rakennetahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) sekä valtioneuvoston päätökseen valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista. Lain mukaan aluekehittämisen yleisenä tavoitteena on: vahvistaa alueiden tasapainoista kehittymistä sekä kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä vahvistaa ja monipuolistaa kestäväällä tavalla alueiden elinkeinorakennetta sekä edistää taloudellista tasapainoa edistää kestävä työllisyyttä sekä väestön osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöön kestäväällä tavalla parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistää niiden kulttuuria parantaa elinympäristön laatua ja kestävä alue- ja yhdyskuntarakennetta.

Lainsäädäntöä ollaan uudistamassa ja uusi Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta on tulossa voimaan vuoden 2021 alussa. Uuden lakiluonnoksen mukaan alueiden kehittämisen tavoitteena on edistää alueiden kestävä kasvua ja kilpailukykyä, asukkaiden hyvinvointia ja elinympäristön laatua. Alueiden kehittämistä edistävin toimenpitein

1. vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeinorakennetta ja taloudellista tasapainoa, kestävä alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta;
2. tuetaan asukkaiden työllisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista;
3. parannetaan elinympäristön laatua ja hillitään ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia;
4. vähennetään alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja; ja
5. parannetaan alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistetään niiden kulttuuria.

Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman laadintaprosessin kuluessa huomioidaan uudistuvasta lainsäädännöstä mahdollisesti aiheutuvat muutokset.

Valtioneuvoston päättämät alueiden kehittämisen tavoitteet vuosille 2020-2023 voidaan kiteyttää viiteen painopisteeseen:

- Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet
- Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen
- Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
- Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy

Sisältö

Maakuntaohjelman kehittämistarpeiden ja -tavoitteiden määrittelyn tulee perustua maakunnan liiton ja muiden aluekehittämistyöhön osallistuvien tahojen yhteiseen ennakkointityöhön.

Vuoden 2020 alun koronapandemiolla on merkittäviä vaikutuksia aluetalouteen. Korjaavat toimenpiteet käynnistyvät välittömästi akuutin kriisivaiheen jälkeen, mutta pidemmän aikavälin tavoitteet ja jälleenrakennustoimet positiivisen talous-, työllisyys- ja investointikehityksen aikaansaamiseksi ja muutosjoustavuuden vahvistamiseksi tulee huomioida maakuntaohjelmassa.

Maakuntaohjelman rakenne määritellään alueiden kehittämisestä annetulla asetuksella (356/2014 10 §). Asetuksen mukaan maakuntaohjelman tulee sisältää:

- maakunnan mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet;
- kuvauksen maakunnan kehittämisen kannalta keskeisistä hankkeista ja muista olennaisista toimenpiteistä, laadittavista yhteistyösopimuksista tavoitteiden saavuttamiseksi;
- arvion maakunnan alueella toteutettujen ohjelmien vaikuttavuudesta;
- maakunnan eri osien, erityisesti saaristo-, maaseutu- ja kaupunkialueiden, kehittämistoimenpiteet ja yhteistyömahdollisuudet sekä niiden yhteensovittamista maakunnan kehittämistavoitteisiin kuvaavan osion;
- tarvittaessa määrittelyn alueen kuntien yhteistyöalueista;
- ohjelman rahoitussuunnitelmassa arviot maakunnassa käytettävästä valtion, Euroopan unionin rakennerahastovarojen, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoituksesta;
- ohjelman määrällistä ja laadullista seuranta varten tarvittavat vaikuttavuustavoitteet ja niitä koskevat mittarit;
- selvityksen maakuntien yhteistoiminta-alueilla ja muussa maakuntien välisessä yhteistyössä tehtävistä suunnitelmista ja merkittävistä hankkeista;
- kuvauksen maakuntaohjelman valmisteluvaiheista ja valmisteluun osallistuneista tahoista.

Kuten edellä on todettu, maakuntaohjelmaa koskeva säädösperusta tulee päivittymään vuoden 2021 alusta voimaan tulevan uuden lain myötä. Tarkempia sisältömäärityksiä tultaneen antamaan asetuksessa ja ne huomioidaan maakuntaohjelman valmistelun aikana.

Älykkään erikoistumisen strategia

Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistuksen mukaisesti valmistellaan Etelä-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia. Valmistelu tehdään yhteisessä prosessissa maakuntaohjelman kanssa ja älykkään erikoistumisen strategia integroidaan osaksi maakuntaohjelmaa. Älykkään erikoistumisen strategiasta on mahdollista tuottaa myös erillinen, englanniksi käännettävä liite, mikäli se katsotaan valmisteluprosessin edetessä tarpeelliseksi.

Älykkään erikoistumisen strategian tulee sisältää ajantasainen analyysi innovaatiotoiminnan haasteista ja innovaatioiden leviämisen pullonkauloista, strategiasta vastaavan toimivaltaisen tahon määrittely, strategian seuranta – ja arviointivälineet, kuvauksen yrittäjyyttä edistävän prosessin tehokkaasta toiminnasta, toimet maakunnan tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien parantamiseksi, toimet teollisuuden muutosprosessin tukemiseksi ja kansainvälistä yhteistyötä koskevat toimet älykkään erikoistumisen painopistealoilla. Älykkään erikoistumisen strategiassa on tärkeää huomioida läpileikkaavasti vähähiilisyden, sukupuolten tasa-arvon ja digitalisaation edistäminen.

Älykkään erikoistumisen strategian valmistelun, toimeenpanon ja arvioinnin eri vaiheissa varmistetaan elinkeinoelämän (etenkin pk-yritykset) tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden (korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja toisen asteen oppilaitokset) julkisen sektorin (kaupungit, kunnat ja kehittämissyhtiöt)

sekä kansalaisyhteiskunnan tasapuolinen osallistuminen älykkään erikoistumisen teemojen ja toimintamallin valmisteluun sekä toteutukseen (yrittäjämäisen etsimisen prosessi). Prosessiin tulee sisällyttää säännöllinen uusien kumppanuuksien ja painopisteiden tunnistaminen.

Valmistelussa huomioidaan yhteensovitus ja vuoropuhelu valtakunnallisesti laadittavan pitkän aikavälin kansallisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tiekartan (TKI-tiekartta) kanssa.

Maakuntaohjelman toteuttaminen ja vaikutukset

Maakuntaohjelmaa koskevan lainsäädännössä todetaan, että viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelma ja edistää sen toteuttamista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluekehitykseen sekä huolehtia, ettei toimenpiteillä vaikeuteta niiden toteuttamista.

Valtio ja alueita edustavat tahot, maakuntien liittojen johdolla, keskustelevat säännöllisesti alueiden kehittämisen tavoitteista ja niiden toimeenpanosta. Keskustelut perustuvat aluekehittämispäätökseen, maakuntaohjelmiin ja aluekehityksen tilannekuvaan. Keskusteluja koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö. Keskusteluissa pyritään valtion ja kuntien yhteisen näkemyksen muodostamiseen alueiden kehittämisen tavoitteista, toimeenpanosta ja toimintaedellytyksiä alueiden kehittämisen suunnittelua ja toimeenpanoa varten.

Maakuntaohjelma kuuluu SOVA (suunnitelmien- ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi) -lainsäädännön piiriin, jonka mukaan ohjelman ympäristövaikutukset arvioidaan riittävässä määrin valmistelun kuluessa. Laki edellyttää, että ympäristöarviointia tehdessä on kuultava muita viranomaisia ja yleisöä sekä laadittava ympäristöselostus.

3. Maakuntaohjelman valmisteluprosessi

Tavoitteet

Tavoitteena on tuottaa järkevällä, intensiivisellä sekä avoimella ja osallistavalla prosessilla aluekehityksen muutokset huomioonottava selkeä maakuntaohjelma. Ohjelman sisältö noudattaa alueiden kehittämislaisissa kirjattuja tavoitteita.

Tausta-aineistot ja yhteensovitus

Tässä prosessissa tullaan laatimaan sekä pitkän aikavälin kehittämisen strategia eli maakuntasuunnitelma 2050, maakuntaohjelma 2022-2025 että älykkään erikoistumisen strategia 2021-2027. Edellinen maakuntasuunnitelma valmistui vuonna 2014, joten se on vanhentunut. Uuden maakuntasuunnitelman taustaksi laadittiin skenaariot ulkopuolisen asiantuntijan vetämässä osallistavassa prosessissa. Skenaariot valmistuivat huhtikuussa 2020.

Maakuntaohjelman valmisteluun vaikuttavat myös lukuisat kansalliset ja maakunnalliset kehittämisohjelmat ja -strategiat sekä EU-ohjelmakauden linjaukset ja sisällöt. Ohjelman valmistelu kytketään tiiviisti mahdollisiin muihin valmisteluprosesseihin. Huomioitavia ohjelmia ja prosesseja ovat muun muassa:

- Etelä-Pohjanmaan ilmasto-ohjelma tai -tiekartta.
- Korkeakoulujen (Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja yliopistokeskus) strategiat
- Ekosysteemisopimusmenettely / Seinäjoen kaupunkikehittäminen
- JTF-suunnitelma
- Kansainvälistymisen toimintaohjelma
- Kulttuuristrategia
- Liikennejärjestelmäsuunnitelma
- Kaupunki- ja maaseutupolitiikan linjaukset ja ohjelmatyö

Maakunnallista tulevaisuustyötä tullaan hyödyntämään maakuntaohjelman valmistelussa. Innovaatiotoiminnan tilannekuva on keskeistä pohjatietoa erityisesti älykkään erikoistumisen osalta.

Syyskuussa 2020 valmistuvan ja säännöllisesti päivittyvän E-P koronasta eteenpäin -suunnitelman sisällöt ja havainnot huomioidaan maakuntaohjelmassa.

Länsisuomalaiset maakunnat (Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa ja Satakunta) toteuttivat maakuntaohjelmiansa lakisääteisen arvioinnin yhteisenä vertaisarviointiprosessina. Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman arvioitsijana toimi Keski-Suomen liitto. Arvioinnissa tehdyt havainnot ja suositukset tullaan huomioimaan uutta ohjelmaa laadittaessa.

Työvaiheet

Maakuntaohjelman laatiminen toteutetaan avoimena, vuorovaikutteisena ja yhteistyöhön perustuvana prosessina. Valmisteluaineisto on jatkuvasti nähtävillä ja kommentoitavissa Etelä-Pohjanmaan liiton verkkosivuilla ja saatavilla paperiversiona Etelä-Pohjanmaan liitosta.

Prosessin onnistumisen kannalta on tärkeää osallistaa sidosryhmiä myös fyysiseen työskentelyyn. Tämä tehdään aina koronapandemiatilanteen mahdollistamissa rajoissa turvallisesti ja kokoontumisrajoitukset huomioiden.

Maakuntaohjelmaprosessia pohjustava ja taustoittava ennakkotyö

Alkuvuosi 2020

Toteutettiin pitkän tähtäimen skenaariotyö ohjelmaprosessin pohjaksi

Maakuntaohjelman 2018-2021 arvioinnin tulokset ja evästyksset uuden ohjelman laadintaa varten.

Toteutettiin vertaisarviointina yhteistyössä Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Satakunnan kanssa.

Arviointiraportti on käytössä kesäkuussa.

Maakuntaohjelman varsinainen laadintaprosessi

Elokuu 2020

- 18.8. Maakuntaohjelmien vertaisarvioitsijoiden sparraustyöpaja
- Maakuntahallitus 24.8: Päätös maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen valmistelun käynnistämisestä sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä asettamisesta. Kuulutus julkaistaan liiton ilmoitustaululla ja internet-sivuilla.
- Tulevaisuusdialogien käynnistys
- Työryhmätyöskentelyn ja muiden osallistavien toimien organisointi

Syyskuu 2020

- Tulevaisuusdialogi jatkuu
- Kilpailu nuorten näkökulmien kokoamiseksi maakunnan toivottavasta tulevaisuudesta.
- Tilannekuvan hahmottaminen ja tulkinta
- 8.9. älykkääseen erikoistumiseen ja kaupunkikehittämiseen liittyvä miniseminaari
- 9.9. Tulevaisuusryhmä
- Maakuntasuunnitelmaosion työstäminen: Visio ja pitkän tähtäimen tavoitteet, skenaariotyö pohjana tulevaisuustarkastelulle.

Lokakuu 2020

- MYR 9.10.2020
- Mihin menet Etelä-Pohjanmaa?: maakuntaohjelman valmistelun käynnistysseminaari/webinaari
- Työpajatyöskentelyä ja muuta osallistavaa työskentelyä: Maakuntaohjelman strategiset valinnat ja painotukset 2022-2025
- Tarinakilpailun tulosten julkistaminen ja palkitseminen maakuntajuhlan yhteydessä

Marraskuu-joulukuu 2020

- Työpajatyöskentelyä ja muuta osallistavaa työskentelyä
- Maakuntahallitus: Maakuntasuunnitelman sisältöjen linjaukset
- MYR 8.12: evästyskeskustelu
- Tulevaisuusryhmä
- Maakuntaohjelman sisältöjen alustavat linjaukset
- YVA-ryhmä

Tammikuu-helmikuu 2021

- Työpajatyöskentelyä ja muuta osallistavaa työskentelyä: Maakuntaohjelman valintojen tarkentaminen ja avaaminen, toimenpiteiden hahmottelu.
- Älykkään erikoistumisen valintojen tarkentaminen
- Tulevaisuusryhmä

Maalis-huhtikuukuu 2021

- Työpajatyöskentelyä ja muuta osallistavaa työskentelyä

Touko-kesäkuu 2021

- Aluekierros: kuntien ja alueellisten toimijoiden näkemyksiä alustaviin sisältöihin
- MYR
- Maakuntahallitus
- Tulevaisuusryhmä

Elo-syyskuu 2021

- Ohjelmaluonnoksen kirjoittaminen
- Uusi maakuntavaltuusto: oma työpaja, seminaari tai iltakoulu. Prosessin esittely, luonnoksen kommentointi.
- Tulevaisuusryhmä
- YVA-ryhmä

Syyskuu 2021

- Maakuntahallitus: Ohjelmaluonnoksen käsittely ja päätös maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen nähtäville asettamisesta
- MYR

Syys-lokakuu 2021

- Ohjelmaluonnos nähtävillä (30 päivää) ja lausuntokierros

Marraskuu 2021

- Maakuntahallitus: Lausuntojen ja vastineiden käsittely, niiden aiheuttamat muutokset, ohjelman ja sen ympäristöselostuksen hyväksyminen

Joulukuu 2021

- Maakuntavaltuusto: Maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen hyväksymiskäsittely
- Päätös nähtäville

Työskentelyn organisointi ja menetelmät

Maakuntasuunnitelma- ja ohjelmatyötä ohjaa maakuntahallitus. Maakuntahallitus pidetään ajan tasalla prosessin etenemisestä. Prosessin ohjausryhmänä toimii maakunnallinen Tulevaisuusryhmä, jossa ovat edustettuina keskeiset tahot (mm. oppilaitokset, TKI-toimijat, elinkeinoelämän järjestöt, ELY-keskus ja työvoimahallinto, sairaanhoitopiiri).

Maakuntasuunnitelmaa ja -ohjelmaa valmistelee liiton toimistossa tilannekuvatiimi, jonka yleisempänä tehtävänä on muun muassa yhteensovittaa strategia- ja ohjelmaprosesseja. Tiimissä ovat edustettuina kaikki liiton tehtäväalueet.

Maakuntasuunnitelmaa 2050 tullaan hahmottelemaan pääosin liiton toimistolla, mutta poliittiset- ja yhteistyöelimet (maakuntahallitus ja -valtuusto, maakunnan yhteistyöryhmä, tulevaisuusryhmä) tulevat ottamaan sen linjauksiin kantaa.

Osana maakuntasuunnitelmatyötä järjestetään eteläpohjalaisille opiskelijoille kilpailu, jossa haetaan nuorten näkemyksiä Etelä-Pohjanmaan toivotusta tulevaisuuskuvasta vuonna 2050. Kilpailu julkistetaan alkusyksyllä 2020 ja siihen voi osallistua vapaavalintaisella tekniikalla. Kilpailussa on omat sarjansa toisen asteen ja korkea-asteen opiskelijoille. Kilpailun antia hyödynnetään maakuntasuunnitelmaa laadittaessa.

Käytännön sisällöntuotannossa hyödynnetään osallistavia työpajoja ja osallistamisen eri menetelmiä. Järjestämistavat valitaan koronaepidemiatilanteen mukaan. Työskentelyn runkona ovat fyysisen läsnäolon työpajat, mutta niiden tilalla tai täydentäjänä käytetään myös helposti saavutettavia sähköisiä alustoja. Lisäksi voidaan järjestää laajempia seminaareja, kyselyitä.

Aluekierroksella ohjelmalinjaukset viedään alueelliseen keskusteluun ja haetaan vuorovaikutusta kuntien ja alueellisten toimijoiden kanssa

Samassa prosessissa tuotetaan sisältöä ja tuodaan osallistavuutta maakunnallisen ilmastotiekartan laadintaan.

Maakunnassa olemassa olevien ryhmien työskentely kytketään soveltuvin osin maakuntaohjelman valmisteluun. Valmistelutyössä on keskeistä olla tiiviisti yhteyksissä myös muihin maakuntiin verraten mm. suunnitteluprosessien käytäntöjä ja menetelmiä. Maakuntaohjelmien 2018–2021 arviointityö ja sen suositukset kytketään valmisteluprosessiin.

4. Vaikutusten arviointi ja ympäristöselostus

Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnista annetun SOVA -lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä, parantaa yleisön tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia sekä edistää kestävä kehitystä (SOVAL 1 §). Lainsäädännön mukaan suunnitelman tai ohjelman ympäristöselostus laaditaan osana muuta valmistelua ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä.

Vaikutusten arvioinnin laatija

Arviointityön tekee Etelä-Pohjanmaan liitto yhteistyökumppaniensa kanssa. Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelman vaikutusten arviointia varten kootaan maakunnallinen YVA (ympäristövaikutusten arviointi) -ryhmä. Ryhmä kokoontuu valmistelun yhteydessä ja arvioi luonnosten välillä systemaattisesti vaikutuksia. Samaa ryhmää on tarkoitus käyttää myös maakuntakaavaprosessien yhteydessä.

Vaikutusten arviointikohteet

Maakuntaohjelman osalta arvioidaan ohjelman

- Ympäristövaikutukset. Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, kulttuuriperintöön, vesistöihin, ilmaan, maaperään ja kasvillisuuteen.
- Sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset. Vaikutukset asuin- ja elinympäristöön, tasa-arvoon, kaupunki- ja maaseutu ympäristöön, terveyteen ja palveluihin.
- Taloudelliset vaikutukset. Vaikutukset työllisyyteen, koulutukseen, väestöön, aluetalouteen, alueelliseen kilpailukykyyn ja vetovoimaisuuteen.
- Tasa-arvovaikutukset. Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen

Viranomaisten tulee tasa-arvolain (609/1986) mukaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Maakuntaohjelman valmistelutyössä yhtenä tarkastelukulmana tulee olemaan sukupuolinäkökulma eli se, miten asia koskee naisia ja miehiä.

Seuranta

Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut

Valtioneuvoston asetuksessa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista todetaan, että maakuntaohjelman tulee sisältää ohjelman määrällistä ja laadullista seuranta varten tarvittavat vaikuttavuustavoitteet ja niitä koskevat mittarit. Maakuntaohjelmassa kuvataan näihin perustuen aluekehityksen tilannekuva. Maakuntaohjelman etenemistä seurataan vaikuttavuustavoitteiden ja mittareiden valossa. Maakunnat määrittävät maakuntaohjelman seurannassa käyttämänsä vaikuttavuustavoitteet ja seurantatiedot siten, että ne kuvaavat monipuolisesti alueen kehitystä ja aluekehittämisen tavoitteiden edistymistä. Maakuntaohjelman laadinnassa tulee käyttää ainakin sellaisia vaikuttavuustavoitteita ja mittareita, jotka kuvaavat:

- alueiden taloutta ja kilpailukykyä;
- työmarkkinatilannetta;
- väestönkehitystä ja hyvinvointia;

- sosiaalista osallisuutta; ja
- vähähiilistä taloutta ja ympäristön kestävästä kehitystä.

Seurannassa tulee hyödyntää aluekehityksen määrällisen tilannekuvan mittaristoa, joka kattaa väestökehityksen, aluetalouden, osaamisen ja uudistumisen, hyvinvoinnin ja terveyden sekä elinympäristön.

Ulkopuolinen arviointi

Alueiden kehittämislainsäädännössä (7/2014 § 46) edellytetään, että ulkopuoliset arvioijat arvioivat maakuntaohjelmat ainakin kerran ohjelmakauden aikana tai sen päätyttyä. Seuranta voidaan kohdentaa ohjelman tavoitteiden, ohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden toteutumisen, sivuvaikutusten, toimintaympäristön muutosten sekä toteutusprosessin seurantaan.

Edellisten kahden maakuntaohjelman osalta ulkopuolinen arviointi toteutettiin länsisuomalaisten maakuntien yhteistyönä. Kokemukset keskinäisestä vertaisarviointista ovat myönteiset, joten myös nyt valmisteilla olevan maakuntaohjelman arviointi olisi aikanaan tarkoituksenmukaista toteuttaa vertaisarviointina.

5. Viestintä ja vuorovaikutus

Osallistuminen ja vuorovaikutus

Alueen eri toimijoiden aktiivinen osallistuminen ja vuorovaikutus toteutetaan työryhmätyöskentelyn, työpalavereiden, sähköisten välineiden, aluekierroksen ja seminaarien keinoin. Maakuntaohjelman valmisteluvaiheessa asioita käsitellään myös lukuisissa olemassa olevissa ryhmissä kuten maakuntavaltuustossa, maakuntahallituksessa, MYR:ssä, tulevaisuusryhmässä ja -tiimissä

Ohjelman valmistelussa kiinnitetään huomiota kansalaisten osallistumiseen ja mahdollisuuteen tuoda näkemyksiään esille. Ohjelman valmistelussa tullaan käyttämään hyväksi myös sosiaalisen median ja muita sähköisiä välineitä.

Maakuntaohjelman valmisteluaineisto pidetään jatkuvasti nähtävillä ja kommentoitavissa Etelä-Pohjanmaan liiton kotisivuilla www.epliiitto.fi, jonne kerätään ohjelman laadintaan liittyvää aineistoa. Maakuntaohjelman yleinen hyväksyttävyyys ja aito sitoutuminen sen tavoitteisiin edellyttävät eri osapuolten näkemysten huomioonottamista.

Luonnoksen valmistuttua se asetetaan nähtäville ja sidosryhmillä on mahdollisuus esittää asiakirjasta lausunto. Lausuntojen pohjalta tehdään tarvittaessa muutoksia ohjelmaan. Kuhunkin lausuntoon laaditaan vastine.

Tiedottaminen

Maakuntaohjelman ja ympäristöselostuksen valmistelun käynnistämisestä sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville asettamisesta päättää maakuntahallitus. Päätöksestä tiedotetaan maakuntahallituksen tavanomaisessa tiedotteessa. Maakuntaohjelman ja ympäristöselostuksen valmistelun käynnistä-mistä koskien laaditaan kuulutus, joka julkaistaan liiton ilmoitustaululla ja internet-sivuilla elo-syyskuussa 2020.

Maakuntaohjelman etenemisestä informoidaan maakuntahallituksen tiedotteissa sekä tilaisuuksien yhteydessä. Ennen varsinaista hyväksymistä kuulutetaan alueen lehdissä maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen nähtävillä olosta. Maakuntaohjelmaprozessista tiedotetaan lisäksi Etelä-Pohjanmaan liiton sähköisessä Pro Etelä-Pohjanmaa -tiedotuslehdessä.

Yhteystiedot

Maakuntajohtaja Asko Peltola
p. 0400 590 123

Kehittämisasiantuntija Sanna Puumala
p. 040 509 4420

Aluekehitysjohtaja Heli Seppelvirta
p. 040 529 4638